

„ПРИКАЗКА ЗА СТЬЛБАТА“,

ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

АНАЛИЗ

Саломе Легал

Специалност „Чужди езици, литератури и култури“, I курс,

Страсбургски университет

„Приказка за стълбата“ на Христо Смирненски разказва историята на млад бунтар, изпълнен с идеали, но преди всичко със силно желание за отмъщение. Съдбата на неговия народ, пленник на мизерията, събужда у него болезнено усещане за несправедливост. Готов е на всичко, за да промени нещата. На първото стъпало на метафоричната стълба, която ще го отведе до избраниците на съдбата, той среща техния пазач, Дявола. Последният отказва да го пусне нагоре, но долавяйки неговата решителност, и преди всичко слабите му места, той му позволява да се изкачи, като заплаща цената за това с части от себе си: слуха, зрението, сърцето и паметта си. Така Дяволът го лишава от проникателност и, достигнал най-горе, младият бунтар вече дори не знае защо е там.

Тази притча казва много за елитите, за корупцията и за една политика, която преди сто години е също толкова откъсната от реалния свят, колкото днешната. Колкото повече младият човек предоставя безразсъдно части от себе си на Дявола, толкова повече губи ясният си поглед върху нещата и целта, за която е тръгнал. Не само че мизерията вече не го възмуцава, но колкото повече се отдалечава от своите братя, толкова повече погледът му към света се променя. Стоновете се превръщат в радостни песни и безгрижни смехове, раните – във великолепни червени рози. С отдалечаването си той губи чувството си за реалност. След като сме видели първоначалния му плам, може да си помислим, че с много политици и благородници преди него се е случило същото. В желанието си да се жертва за каузата си и да се вмъкне в системата, за да я разруши отвътре, той се хваща в клопката: изгубва самия себе си, защото, прекалено ангажиран и забързан, той не успява да се отдръпне и да види цялата картина. Смирненски не го представя като жертва, тъй като поради собствената си глупост, той е

не по-малко отговорен за своето заслепление. При това той си дава сметка за клопката на Дявола: „ти ми вземаш всичко човешко...“. Само че, обсебен от идеята да отмъсти възможно най-скоро, той отстъпва всичко на Лукавия.

Би трябвало да подчертаем играта на думи със „златното сърце“, което Дяволът му предлага в замяна на неговото човешко сърце. Смирненски играе с двусмислеността на израза. Дали Дяволът говори за щедро сърце, или за сърце студено, метално, чиято стойност може да се измери с известна парична сума?

„Аз съм плебей по рождение и всички дрипльовци са мои братя. О, колко е грозна земята и колко са нещастни хората!“, скандира юношата с вдигнат юмрук в началото на текста. Но след като Дяволът е свършил своето, речта му се променя: „Аз съм принц по рождение и боговете ми са братя! О, колко красива е земята и колко са щастливи хората!“

Нищо не е непроменимо, дори най-разпалената воля, която обществото винаги успява накрая бавно да потуши. Внушението на Дявола е, че промяната е невъзможна. Не това е тезата на Смирненски. Според него в действителност не би трябвало така лесно да се оставяме на импулсите си, би трябвало да умеем да се отдръпнем и когато сме във враждебна среда, да не забравяме себе си и откъде идваме. Той критикува също така висшата класа, отдалечена от народа си, „продадена“ на Дявола и приспана от своите мечти за богатство и комфорт. Смирненски призовава към внимание: едно необмислено действие не води до нищо добро и всичките идеали на света не са достатъчни, за да създадат имунитет срещу корупцията. Политиката е безмилостна. От друга страна, той предупреждава да се пазим от личностите-символи на героизъм и мъченичество, защото революцията е колективно дело и съдбата на цял един народ не може да се положи върху плещите на един-единствен човек.

прев. Миряна Янакиева